

KUULOVAMMAISET MEDIA- JA DIGIPALVELUJEN KÄYTTÄJINÄ

**SAMI VIRTANEN, ERITYISASIAANTUNTIJA
(ESTEETTÖMYYS & SAAVUTETTAVUUS)**

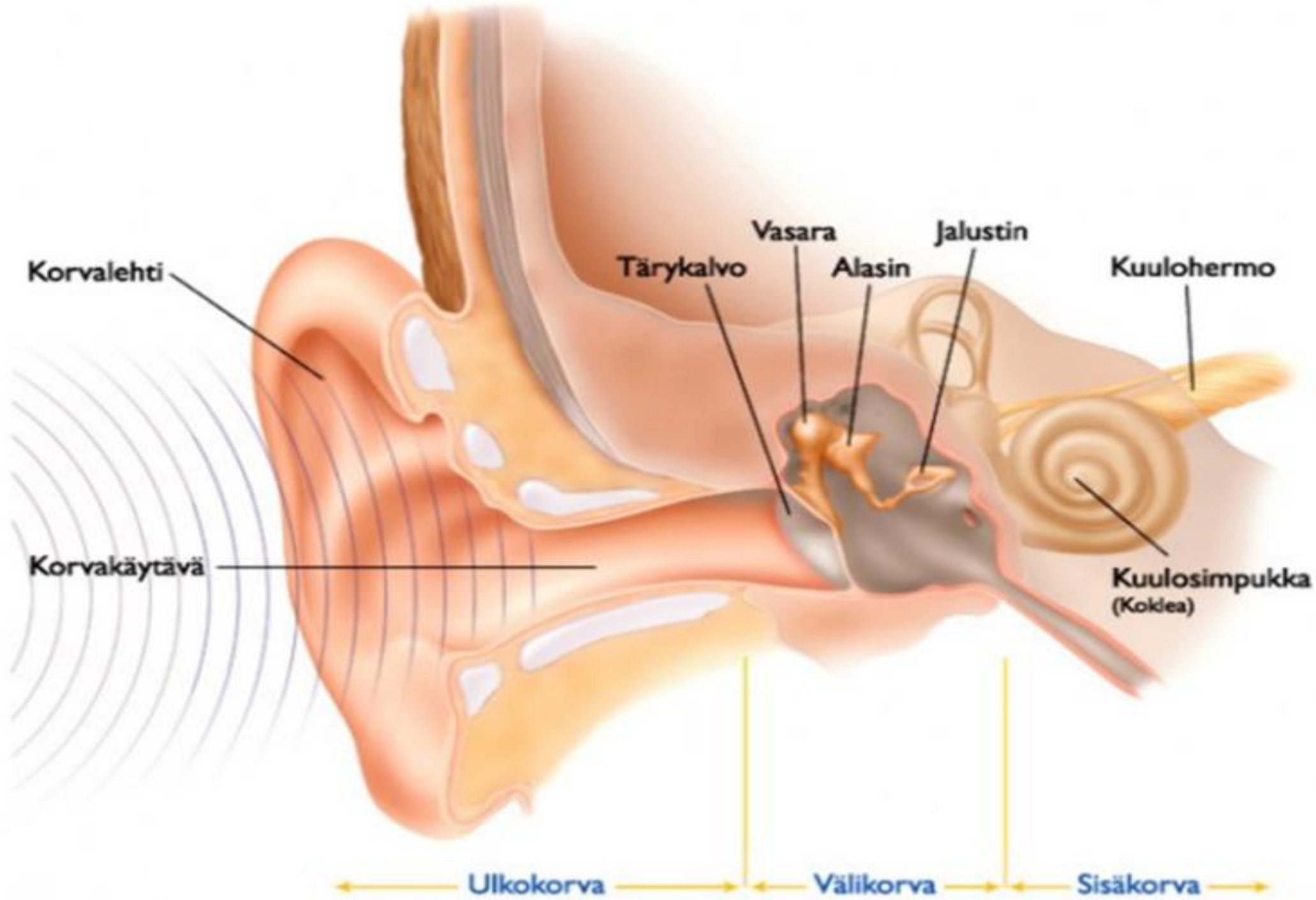
19.10.2020

ESITTELY

- Olen toiminut vuodesta 2001 Kuuloliitossa erityisasiantuntijana, työtehtävinä esteettömyys- ja saavutettavuus viestinnässä ja (digitaalisissa) palveluissa.
- Opiskelin Laurea-ammattikorkeakoulussa käyttäjäkeskeistä suunnittelua ja palvelumuotoilua, YAMK tradenomi tutkinto vuonna 2014.
- Opinnäytetyö käsitteli Design for All –suunnittelua ja osallistavaa suunnittelua. Laadin tulosten pohjalta Design for All –perusteisen osallistavan suunnittelun toimintamallin.

KUULOLIITTO.

- Kuuloliittoon kuuluu kaikkiaan 84 paikallista yhdistystä.
- Jäseniä yhdistyksissä on n 16 500 henkilöä.
Kuuloliitolla on keskustoimisto Valkeassa talossa, Helsingissä.
- Kuuloliiton vaikuttamistoiminnan tavoitteena on se, että yhteiskunta on kuulovammaisille henkilöille esteetön ja saavutettava.

KUULOVAMMAISUUDEN MÄÄRITELMÄT

- **Yleiskäsite kuulovammainen** tarkoittaa henkilöä, jolla on jonkinasteinen tai -laatuinen kuulonalennus, lievistä huonokuuloisuudesta täydelliseen kuurouteen.
- **Sosiaalisesti kuulonalenemaa** määriteltäessä huonokuuloisena pidetään henkilöä, jolla kuulovamma on osittainen ja joka kuulee puhetta ja pystyy kommunikoimaan kuulokojeen avulla käyttämällä tukena huuliolukua sisäkorvaistutteen.

- **Kuuroutunut** on henkilö, joka on menettänyt kokonaan kuulonsa puheen oppimisen jälkeen ja joka useimmiten kommunikoi puheella tukimenetelmien, kuten kirjoitustulkkauksen tai viitotun puheen avulla. Pelkästään kuulon kautta hän ei saa selvää puheesta kuulokojeenkaan avulla. Nykyisin suurin osa kuuroutuneista lapsista saa käyttöönsä sisäkorvaistutteen.
- **Kuuro** on syntymästään tai varhaislapsuudessaan kuulonsa menettänyt, joka ei saa puheesta selvää kuulokojeenkaan avulla. Hän kommunikoi pääasiassa viittomakielellä, joka on hänen ensikielensä. Tänä päivänä sisäkorvaistutteen saa Suomessa noin 80 % vaikeasti kuulovammaisena tai kuurona

syntyneistä lapsista.

Ikäkuulo-projekti

- **Normaalikuuloisuuden rajana** pidetään 10-20 dB:n kuulon tasoa. Jos puhekuulon kynnystaso on laskenut n. 30 dB, puhutaan sosiaalisen kuulemisen rajasta. Tällöin henkilöllä on vaikeuksia seurata keskustelua ja osallistua siihen. Kuulotason ollessa 60-65 dB henkilö kuulee ja ymmärtää puheen noin metrin etäisyydeltä. Tätä kutsutaan puhekuulon rajaksi. Kuurouden rajana voidaan pitää 85-90 dB.

TEKNOLOGIA KEHITTYY, SAAVUTETTAVUUS EDISTYY

- Vahva trendi yhteiskunnassa: digitalisoituminen ja robotisaatio. Myös kansalaisosallistuminen digiympäristössä on ajankohtaisempi.
- Tällä hetkellä saavutettavuutta edistävien ratkaisujen tuottaminen on edullisempaa, vaikutus on laajempaa.
- Päätelaitteet ovat joustavampia. Mutta haasteensa tuo, kuinka loppukäyttäjien toiveita ja tarpeita on tosiasiasa tutkittu. Tarvitaan käyttäjälähtöisen suunnittelun tutkimista ja kehittämistä enemmän.

TEKNOLOGIA KEHITTYY, SAAVUTETTAVUUS EDISTYY

- Ajattelutapa on siirtynyt yksilötasolta (=lääketieteellinen näkökulma) yksilön vuorovaikutuksesta ympäristöön, tilaan ja palveluihin (= sosiokulttuurinen näkökulma. Pohditaan myös digiosallistumista myös valtionhallinnon puolella.
- Ymmärrys ja kiinnostus on kasvanut saavutettavuuden edistämisestä.
- Puhutaan Design for All tai Universal Design –suunnittelusta. On maailmanlaajuinen ilmiö. Länsimaissa ikääntymiseen ilmenevyys on laajempi, ikääntyneet henkilöt hyötyvät saavutettavuudesta.

KUULOVAMMAISET HENKILÖT MEDIA- JA DIGIPALVELUSSA

Saavutettavuus:

- Multimodaalinen eli moniaistinen kokonaisvaltainen kokemus. Yhdistyy kuva, ääni ja teksti.
- Saavutettavuus tarkoittaa sitä, että viestinsisältö muutetaan vastaanottajalle sopivaksi muotoon.
- Saavutettavuusratkaisuille voidaan tukea **havainnointia** ja sisällön **ymmärrettävyyttä**.
- Kuulovammaisille henkilöille **tekstitys** on hyvä lisä.

- **Televisio ja tilausohjelmapalvelujen** kotimaiset sisällöt ovat tekstitettyjä suomeksi. Tai ruotsiksi puhutut sisällöt on tekstitetty ruotsiksi.
- **Verkkovideot** voidaan tekstittää. Suomessa ”herätty” pikkuhiljaa, anglosaksisissa maissa tekstittäminen on ollut osa kulttuurista dna:ta syvemmillä.

- **Kotimaiset elokuvat** teatterilevityksessä ovat myös tekstitetty suomeksi.
- **Kirjoitustulkkaus:** Kuulovammaiset käyttäjät voivat hyödyntää keskustelun tukena kirjoitustulkkausta. Tarjotaan Kelan palveluna. Voi tapahtua livenä tai etänä.
- **112- hätätekstiviestipalvelu:** hätäilmoituksen voi tehdä tekstiviestillä. Vaatii vahvan tunnistautumisen pankkitunnuksilla.

TV:N JA TILAUSOHJELMA- PALVELUJEN TEKSTITYS NYT

- Tekstitystä säätelee tällä hetkellä sähköisen viestinnän palvelulaki.
- Kotimaisen tv-ohjelmien tekstityksen kehitys on ollut myönteistä **vuodesta 2011** lähtien, jolloin laki tuli voimaan.
- Tällä hetkellä YLE, MTV ja Nelonen tekstittävät.
- Nykyinen sähköisen viestinnän palvelulaki SVPL (2018). Kotimaisten ohjelmien tekstitys: YLE 100 % Kaupalliset kanavat 75 %
- Suorien ohjelmien tekstitys on ollut tällä aikajaksolla haaste.
- Tilausohjelmapalvelujen kotimaisten ohjelmien tekstitys näkyy parhaiten Yle Areenassa. Suurin osa Areenan sisällöstä on tekstitetty. Kaupallisten kanavien sisältö riippuu koneesta ja verkkoselaimesta.

SÄHKÖISEN VIESTINNÄN PALVELULAIN VALMISTELU

Liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti kevättalvella 2019 sähköisen viestinnän palvelulain uudistuksen.

- Valmistelun taustalla on viime vuonna EU:n päivitetty audiovisuaalisten mediapalveludirektiivi. Nyt vuorossa on kansallinen lainsäädännön valmistelu, arvioidaan nykyistä lakia ja mitä muutoksia on tehtävä.
- Direktiivissä annetaan muun muassa velvoitteita enemmän yleisesti mediasisältöjen esteettömyyteen, suoratoisto-ohjelmien esteettömyyteen ja annetaan valvontaviranomaisille enemmän vastuuta valvontaan.

KUULOLIITON NOSTOT LAIN UUDISTUKSESSA

1. **Tekstityksen laadun vaatimus kirjattava lakiin.**
2. **Tilausohjelmapalveluun lisää tekstityksiä.**
3. **Suorien lähetyksen tekstitystä lisättävä**
4. **Lisää tekstitettäviä kanavia**

SVPL:N TILANNE NYT

- Syksyllä eduskunnan käsittelyssä-
- Valiokunnat tekevät mietintönsä lakiesityksestä ja tekee tarvittavat muutokset, lisäykset ja selvityspyynnöt.
- Valiokunta voi muuttaa muutamia pykälää tai tehdä selvityspyyntöjä LVM:lle.
- Laki vahvistetaan todennäköisesti lokakuu-marraskuu aikana
- Laki tulee voimaan joulukuussa 2020. Direktiivin voimaantulon takaraja on 21.12.2020 mennessä kansallisella tasolla.

DIGIPALVELUJEN SAAVUTETTAVUUSLAKI

- Laki digitaalisisten palvelujen tarjoamisesta (=digipalvelujen saavutettavuuslaki).
- EU:n saavutettavuusdirektiivi hyväksyttiin vuonna 2016. Suomessa tuli voimaan 1.4.2019, ensimmäinen siirtymäaika umpeutui 23.9.2019. Toinen 23.9.2020, kattaa myös verkkovideoiden tekstityksen velvoitettavuuden
- Laki määrää, että julkisen sektorin verkkosivujen ja mobiilipalvelujen tulee olla saavutettavia. Lakia sovelletaan myös vesi-, ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimiviin julkisiin yrityksiin, sekä finanssialan toimijoihin. Laki tulee koskemaan myös järjestöjä, jotka saavat yli puolet rahoituksestaan julkisilta tahoilta.

DIGIPALVELUJEN SAAVUTETTAVUUSLAKI

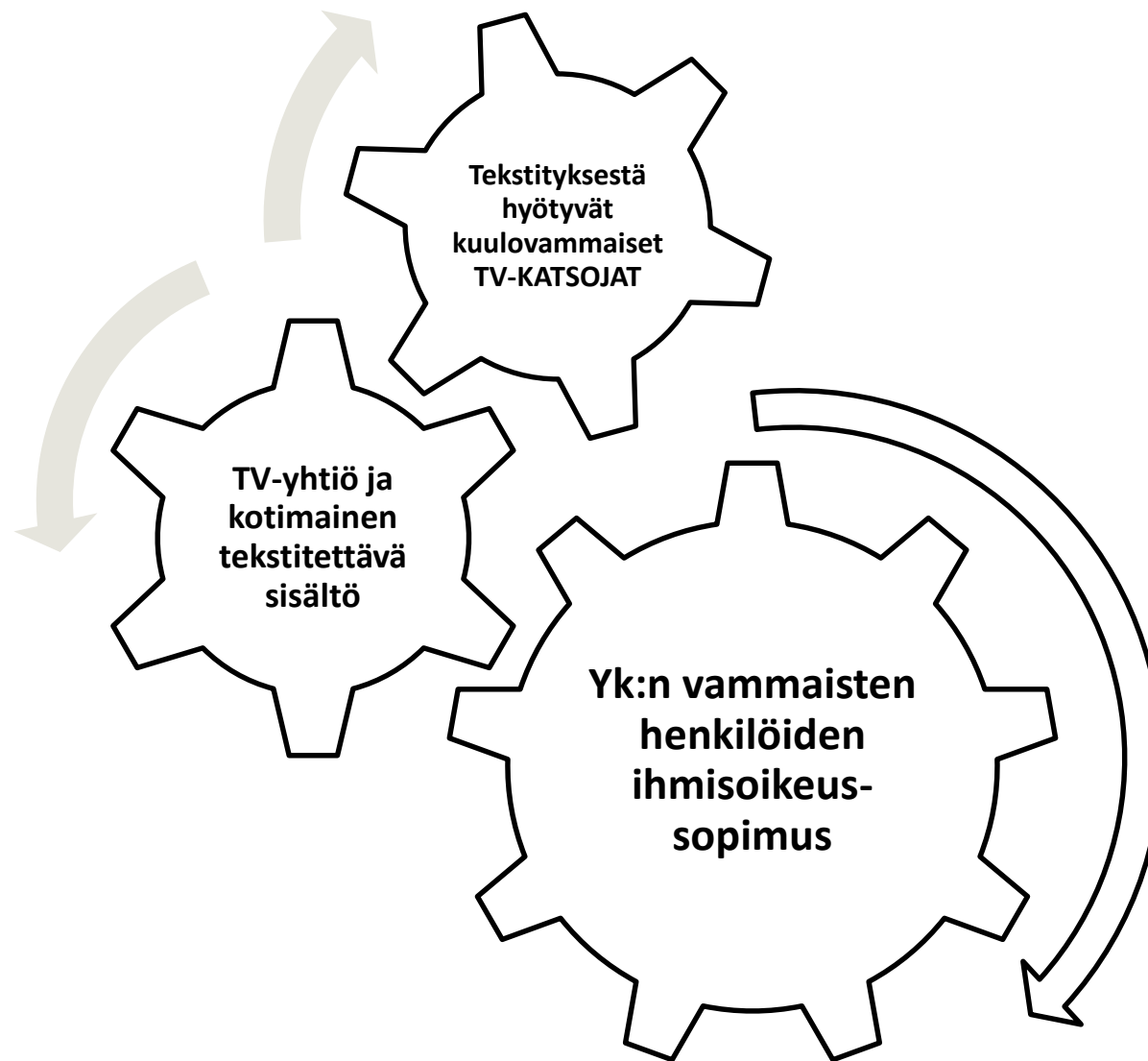

- Huolehtia että verkkosivusto on **saavutettavuuskriteerien** mukainen
 - 49 kriteeriä, WCAG A- ja AA-taso
 - Kriteerit on laatinut kansainvälinen konsortiumi, laki nojaa saavutettavuuskriteerien noudattamiseen.
- Ottaa vastaan **saavutettavuuspalautetta**, verkkolomake
 - Tulee vastata 14 päivän kuluessa
- **Saavutettavuusseloste**
 - Jotta voi täyttää, tulee tietää sivuston saavutettavuuden tila (arviointi tehtynä)
 - Seloste perustuu komission päätökseen, joten sisällön täytyy olla sen mukainen

KOTIMAISET ELOKUVAT

- Suomen elokuvasäätiö päivitti tukipolitiikkaa vuonna 2019 alussa, tuotantoyhtiön on haettavat tuotantotukea tekstittämiseen.
- Jokaisessa ensi-iltaan tulevassa elokuvassa on tarjolla myös suomenkielen tekstitys
- Haaste: elokuvateatterit päättävät mitkä esitykset esitetään suomenkielen tekstityksen kanssa.

KIITOS HUOMIOSTANNE!

KYSYMYKSIÄ TAI KOMMENTTEJA?

Sähköposti:

Sami.virtanen@kuuloliitto.fi